

Forfatter: Holberg, Ludvig

Titel: Epistola 127

Citation: Holberg, Ludvig: "Epistola 127", i Holberg, Ludvig: *Værker i tolv bind 1: Natur- og folkeret*, udg. af F. J. Billeskov Jansen, Rosenkilde og Bagger, 1969-1971, s. 122.
Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-holb11val-shoot-workid61450/facsimile.pdf> (tilgået 25. april 2024)

Anvendt udgave: Værker i tolv bind 1: Natur- og folkeret

landske Reyser, alleene for at samle Inscriptioner, for at udskrive Skildter over Huuse, og for at fylde deres Stam-Bøger med lærde Mænds Navne og Latinske Lyk-Ønskninger; hvilket altsammen vel haver sin store Nytte, men dog ikke kand regnes mod den, som ovenanførte recommenderte Studium Titulographicum medfører. Kiære Broder! forestill Collegio Politico alt dette; dog saaledes, at mit Navn bliver dult: Jeg forlanger ingen Ære derfor; det er mig ligemeget, ved hvad Middel en Ting bliver satt i Verk, naar kun publici Nytte derved forfremmes. Nest ydmygst Hilsen til samtlige Politiske Brødre forbliver jeg etc.

EPISTOLA CXXVII.

Til **

Min Herre forlanger af mig at vide, hvilken Passion jeg holder at være stærkest, enten Kiærlighed eller Ambition. Spørsmaalet er vanskeligt at besvare; thi man seer, at Moralister ere ikke eenige herudi. Montagne dømmer herom saaledes: Man finder, siger han, *Exempler udi adskillige store Mænd, som Marcus Antonius og andre, der udaf Kiærlighed have renonceret paa Ære og Høyhed. Ikke des mindre troer jeg dog, at, naar Kiærlighed og Ambition ere udi lige Grad, og støde sammen, den første vil jo vige for den sidste, saa at Ambition vil triumphere over Elskov.* Om Montagnes Decision er rigtig, vil jeg overlade andre at dømme. Alt hvad man herom kand sige, er dette, at man seer forskrækkelige Virkninger af begge Passioner udi lige Grad, saa at man af Exempler bliver meere forvildet. Finder man en Antonius, der for Kiærlighed haver opofret Navn og Rygte, saa finder man paa den anden Side en Mahomed II. der med egen Haand haver myrdt en deylig Græsk Jomfrue, som han havde forelsket sig udi, paa det at Kiærlighed ingen Hinder skulde gjøre udi hans

Ambition: Og, hvis man vil tvivle om Historien, efterdi Chalcondylas og andre Tyrkiske Krøniker intet mælde derom, saa vil man dog finde andre Exempler af samme Natur. Og, saasom dette er af saadan Beskaffenhed, holder jeg for, at man frit kand sige, at begge Passioner kand have lige fortvivlede Virkninger. Dette alleene kand man sige, at, endskjønt Kiærlighed kand udvirke det samme paa sin Maade, som Ambition, saa er den dog mindre farlig, efterdi Kiærlighed er en Svaghed, som kand cureres, og ved Tidens Længde slappes; da Ambition derimod stedse voxer til. Man kand stumpe Kiærligheds Braad ved Fraværelse, Faste og især ved stærkt Arbeyde. Det heeder, som den Franske Poët siger:

*Le travail est l'enfant du crime
Et le Pere de la vertu.*

Det er: *Slæb og Arbeyde er et Foster af Synd*, (forstaae Adams) og *en Fader af Dyd*; saasom Elskov og adskillige andre Passioner ved Arbeyde fordrives. Medicinen er probat, og Ordsproget rigtigt, nemlig: Sine Cerere et Bacho friget Venus. Men Ambition derimod er en Affect, som lader sig hverken ved Arbeyde eller Faste fordrive. Ellers er det at mærke med alle Passioner, og som jeg paa adskillige Steder i mine Skrifter haver forklaret, at man maa heller søge at moderere end qvæle dem. Et Menneske uden Passion er et Chimere. Den findes saavel hos Vise som hos Daarlige: De Daarlige give den Tøyelen; De Vise søge til en god Ende at dirigere det, som de hverken kand eller bor gandske udrødde: De styre Passionerne; saa at Avind forvandles til Emulation; Dristighed til Tapperhed; Frygt til Forsigtighed; Gierrighed til Huusholdning; Vreede til Retfærdighed; etc. Det er i den Henseende, at Plato vil have vredagtig Øvrighed; og at den Hellige Skrift siger: *bliver vrede, men synder ikke*. Saadant kand vel ikke skee i en Hast: Thi Villien, hvor god den end er, kand paa een-gang ikke standse en Passions Virkning. Og er det i den Henseende, at de første Bevægelser holdes uskyldige; saa-

som den første Impression, som Objecta gjøre paa os, er machinal: Thi Legemets Machine er saaledes dannet, at derudi kunde produceres tilsyneværende Passioner, endskiønt der ingen Siæl var. Og er det paa saadant Fundament, at Cartesius tillegger Dyrene saadanne Bevægelser, endskiønt han holder dem for at være Machiner. Jeg siger derfor, at den første Virkning af en Passion kand holdes for uskyldig, efterdi den kand ligesaa lidet hindres, som Krudet at springe, naar Ild derudi kommer. Den bliver allerførst lastværdig, naar Villien ingen Modstand gjør, men giver den Tøyelen. Jeg forbliver etc.

EPISTOLA CXXVIII.

Til **

En gammel Poët haver sagt: Nulla fides pietasque viris, qui castra sequuntur: Man finder hverken Redelighed eller Guds frygt i Krigs-Standen. Men, saasom det er Poëter tilladt at lyve saa meget som dem lyster, saa reflecterer ingen meget her paa. Erfarenhed viser ogsaa, at intet er ubilligere end saadan Dom; og leder man efter Exempler udi Historien, haver man ikke Møye ved at samle et stort Register af Kriigsmænd, der udi Dyd og Philosophie have skinnet blant andre Mennesker. Adskillige forundrede sig over, at jeg udi min Helte-Historie parrede Epaminondam med Socrate: Men jeg kand sige, at jeg udi den heele Historie fandt ingen værdigere at sette ved Siden af samme store Philosopho. Thi, som han i sin Tiid var den største Felt-Herre, var han tilligemed den dydigste Mand. Jeg vil her ingen Beviis anføre paa samme Mands Dyder, saasom jeg derom udi hans Historie omstændigen haver talet. Vi have udi forrige Seculo lige saadant Exempel udi den Franske Felt-Herre Turenne, hvilken, i Henseende saavel til Dyd og Philosophie som til Tapperhed, som hos ham fandtes udi høyeste Grad, kaldes vore Tidens Epaminon-